

Starptautiskā pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes diena

Pagājušā gada beigās Apvienoto Nāciju Organizācijas Ģenerālā asambleja 29. septembri noteica par Starptautisko pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes dienu (*International Day of Awareness of Food Loss and Waste –IDAFW*).

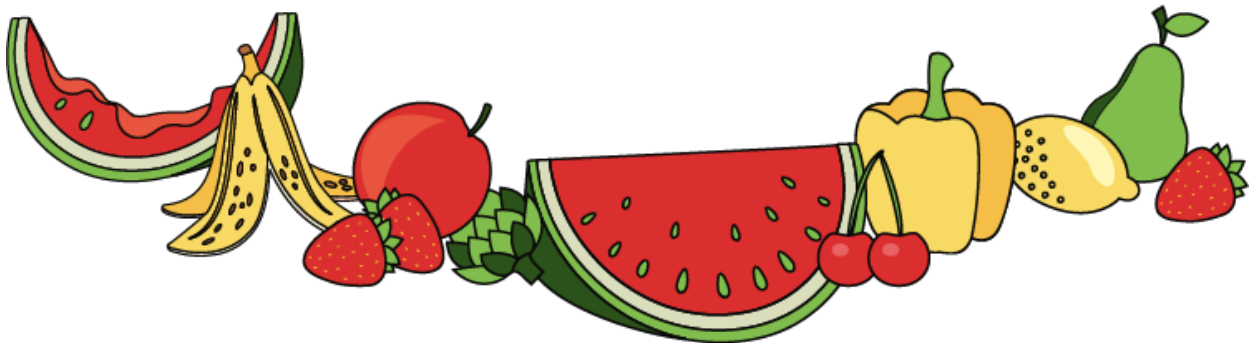

Starptautiskās pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes dienas skaidri pauž aicinājumu rīkoties valsts un pašvaldību iestādēm, uzņēmumiem un citiem privātā sektora pārstāvjiem, un pilsoniskajai sabiedrībai, lai stiprinātu centienus samazināt izaudzētās un saražotās pārtikas apjomu, kas netiek izmantota uzturā. Šī diena notiek arī COVID-19 pandēmijas laikā, kad jautājumi par līdzsvarotu pārtikas ražošanu un patēriņu, par pārtikas drošību un pieejamību ir īpaši būtiski.

Jautājumi par pārtikas zudumiem un pārtikas atkritumiem pēdējos gados ir izraisījuši lielu interesi, jo atkritumos izmestai pārtikai ir ievērojama **ietekme uz vidi un cilvēkiem**. Ja pārtika tiek izmesta atkritumos, neapstās pārtikas audzēšanai un ražošanai nevajadzīgi tiek noplicināti un izšķērdēti dabas resursi, apdraudēta bioloģiskā daudzveidība un iznīkta no dabas resursiem iegūtā enerģija, kā arī, pārtikas atkritumiem sadaloties, rodas fotoķīmiskie oksidanti un siltumnīcefekta gāzes. Iznīkotās pārtikas sociāla ietekme izpaužas kā pārtikas audzēšanā, pārstrādē, ražošanā, transportēšanā un tirdzniecībā iesaistītā darbaspēka ieguldītās enerģijas un laika iznīkošana, kā arī sociālās un ekonomiskās nevienlīdzības uzturēšana.

Pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu mazināšana var dot labumu gan vietējai kopienai, gan sabiedrībai valsts un pasaules mērogā. Samazinot pārtikas atkritumus varam:

- **paaugstināt pārtikas ražošanas un patēriņa produktivitāti** – pašreiz 1/3 jeb apmēram 1.3 miljardi tonnu gadā no visas pasaulē saražotās pārtikas tiek izmesta atkritumos, kas ir aptuveni 30 % no saražotajiem pārtikas produktiem. Līdz nonākšanai tirdzniecībā, pasaulē tiek zaudēti aptuveni 14 % saražotās pārtikas. Eiropas Savienībā katru gadu tiek izšķērdēti apmēram 20 % jeb aptuveni 88 miljoni tonnas pārtikas, kā izmaksas sasniedz 143 miljardus eiro.
- **palielināt pārtikas pieejamību tiem, kam tās pietrūkst** – 2017. gadā 821 miljoniem no pasaules 7,7 miljardiem iedzīvotāju pārtika nav bijusi pieejama pietiekošā daudzumā.
- **samazināt zemes un ūdens resursu patēriņu** – Visu cilvēku patēriņa vajadzību apmierināšanai vairs nepietiek ar vienas planētas resursiem, ir vajadzīgi 1,6 planētu resursi. Šogad kalendārais datums, saukts par Zemes resursu patēriņa dienu, kad viena cilvēka radītā ekoloģiskā pēda ir lielāka nekā cilvēka biokapacitāte (dabas resursu daudzums, ko gada laikā Zeme spēj atjaunot) – pasaulē kopumā bija 22.augusts, taču Latvijā – 3.aprīlis.
- **samazināt siltumnīcas efekta gāzu emisijas** – 57 % no cilvēka ietekmes uz vidi jeb ekoloģiskās pēdas rodas no SEG emisijām, un 8% no visu SEG kopskaita rodas no pārtikas atkritumiem. Ja pārtikas atkritumi būtu valsts, tā būtu trešā lielākā CO₂ izmešu radītāja pēc ASV un Ķīnas. Taču, ja līdz 2030.gadam Eiropā samazinātu 60 % pārtikas atkritumu, tas katru gadu novērstu 84.3 miljonus tonnu CO₂ izmešu.

Starptautiskā pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes diena ir saistīta arī ar [ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķu](#) īstenošanu:

2. mērķi: *Izskaust badu, panākt pārtikas nodrošinājumu un uzlabotu uzturu, veicināt ilgtspējīgu lauksaimniecību,*

3. mērķi: *Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus,*

12. mērķi: *Nodrošināt ilgtspējīgus patēriņa paradumus un ražošanas modeļus, īpaši ar 12.mērķa*

3.apakšmērķi: *Līdz 2030. gadam uz pusi samazināt pārtikas atkritumu apjomu uz vienu iedzīvotāju mazumtirdzniecības un patēriņa līmeņos un samazināt pārtikas zudumus ražošanas un piegādes ķēdēs, tostarp zudumus pēc ražas novākšanas,*

13.mērķi: *Veikt steidzamus pasākumus, lai cīnītos pret klimata pārmaiņām un to ietekmi.*

Šīs dienas iedvesmas avoti ir arī cirkulārā jeb aprites ekonomika, sociālā un solidaritātes ekonomika, zero waste jeb bezatkritumu pieeja un globālo partnerību labās prakses piemēri.

Atzīmē Starptautisko pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes dienu dažādos veidos!

Uzzini:

- par Zaļās brīvības projektu pārtikas atkritumu mazināšanai mājsaimniecībās [Ar cienu par pārtiku](#).
- par Vides izglītības fonda projektu Ekoskolām [Ēdam atbildīgi!](#)
- par Starptautisko pārtikas zudumu un pārtikas atkritumu izpratnes dienu – ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas (*Food and Agriculture Organization, FAO*) [mājas lapā](#).

Apskati videopadomus par pārtikas atkritumu mazināšanu:

- videopadoms [Atbildīgas iepirkšanās māksla](#)
- videopadoms [Gudras uzglabāšanas māksla](#)
- videopadoms [Pārdomātas saldēšanas māksla](#)
- videopadoms [Pārpalikumu izmantošanas māksla](#)

Apskati animācijas par pārtikas atkritumu mazināšanu:

- animācija [Virtuves stāsti: Mežs](#)
- animācija [Virtuves stāsti: Bites](#)
- animācija [Virtuves stāsti: Ūdens](#)

Pārbaudi savas zināšanas un izpratni testos un interaktīvā spēlē:

- [Pārtikas neredzamā puse](#)
- [Klimata pārmaiņas tavā virtuvē](#)
- [Banānu ceļojums](#)
- [IKDIENAS VARONIS](#)

Rīkojies:

- Noorganizē kampaņu par pārtikas atkritumu mazināšanu mājsaimniecībās, izmantojot [projektā “Ar cienu par pārtiku” izstrādāto stratēģiju](#);
- Izmēri savā mājsaimniecībā vai uzņēmumā izmestās pārtikas apjomu, izmantojot [pārtikas atkritumu daudzuma mērīšanas metodoloģiju](#);
- Veic atkritumu auditu pirmsskolā, skolā, ģimenē vai darbavietā, izmantojot [atkritumu audita rīku – palīgu ceļā uz atkritumu daudzuma samazināšanu](#);
- Kopā ar saviem bērniem veic izpēti par mājsaimniecības atkritumu kastes apetīti, aizpildot [Miskastes dienasgrāmatu](#);
- Samazini atkritumos izmestās pārtikas daudzumu.
- Esi pārtikas atkritumu mazināšanas vēstnieks.
- Darbojies ar cienu par pārtiku, cilvēkiem un planētu.

Sociālajos tīklos izmanto tēmturus: #ArCieņuParPārtiku #FLWDay #NoFoodLossWaste

Eiropas Komisijas DEAR programmas projekts “Ar cienu par pārtiku: Globālā pieeja pārtikas atkritumu mazināšanai neformālā izglītībā” nr. CSO-LA/2017/388-342
Par materiāla saturu atbild biedrība “Zaļā brīvība”, un tas nekādā veidā neatspoguļo Eiropas Savienības oficiālo nostāju.

Medijos izmantotie projekta tēmturi: #ArCieņuParPārtiku #DomāPlašiĒdGudri #PārtikaNavAtkritumi

Vairāk par projektu: <http://www.zalabriviba.lv/par-zalo-brivibu/zb-projekti/ar-cienu-par-partiku/> Jautā, ierosini, piedalies: inga@zalabriviba.lv